

Landracet në prodhimin e qëndrueshëm - misri "Sulova"

"Sulova" është një landrace shqiptare e misrit (*Zea mays* L.). Është misër i bardhë gjysmë qelqor, me koçan të bardhë dhe të hollë. Numri mesatar i rreshtave në kalli është 8. Lartësia e bimës rreth 150-180 cm. Pesha mesatare e kallirit 150 g, kurse pesha e 1000 kokrrave rreth 350-370 g. Prodhimi i vjel shfrytëzohet tërësisht për miell. Ai përfaqëson një bimë me rëndësi ekonomike dhe shoqërore për popullsinë vendase. Misri "Sulova", një varietet fermeri me vlerë, e ka origjinën nga një hyrje antike dhe është rritur e kultivuar në zonën e Sulovës që nga fillimi i shekullit të 17-të. Për shekuj me radhë Sulova ka qenë e njohur për kultivimin e misrit të sipër përmendur, që përgjithësisht dallohet për një rendiment relativisht të ulët, rreth 25-30 kv për ha, por shumë i preferuar për cilësinë e bukës. Ka cikël biologjik të shkurtër, rreth 80 ditë. Ky misër ende vazhdon të kultivohet në mbi 300 ha në fshatrat e zonës kodrinore të Sulovës, por edhe në zona të tjera përreth, si ato të Lushnjës dhe Beratit. Shumica e fermerëve e mbjellin atë në parcela të vogla, rreth 0,1-0,3 ha, në toka nën ujë dhe mbi ujë. Prodhimi i përgjithshëm i "Sulova" është rritur nga 100 t në 1990 dhe në vitin 2020 në rreth 1000 ton, kurse vlera totale e tregut nga rreth 30,000 në më shumë se 350,000 euro. Ai ende është i mirënjohur në nivel lokal dhe plotësisht i vlerësuar si misër për bukë, por veçanërisht për përgatitjen e *ballokume* (një ëmbëlsirë lokale, që në pjesën qendrore të Shqipërisë, që nga kohërat e lashta, për të nderuar natyrën dhe frytet e saj, çdo 14 Mars është festuar si "Dita e Verës"), për shkak të shijes së veçantë; kërkesa e tij në treg ka një rritje të qëndrueshme për shkak të rritjes së vëmendjes së klientit; misër i rritur sipas praktikave tradicionale agronomike duke përdorur inpute të ulëta.

Prodhimi lokal i misrit "Sulova" ka kontribuar shumë në ruajtjen e tij në fermë, përmes kultivimit dhe menaxhimit të vazhdueshëm nga fermerët në agro-ekosisteme ku ka evoluuar.

Misri "Sulova" është regjistruar gjithashtu në Katalogun Zyrtar të Specieve dhe Varieteteve, atë të "varieteteve të ruajtjes", që ndihmon në mirëmbajtjen e tij në fermë dhe në lidhjen e formës landrace me territorin e saj të origjinës. Në përgjithësi misri lokal "Sulova" është një shembull i mirë i ruajtjes dhe përdorimit të suksesshëm në fermë.

Prof. Dr. Sokrat Jani
Instituti i Resurseve Gjenetike të Bimëve, UBT
Tiranë, Albania